

UMENIE NA NULE?

Postkontemporálna umelecká pandémia

Idea záložného umenia na prežitie

Realita v súčasnosti poznačenej vírusom COVID 19 a nedokončený projekt post-moderny na Slovensku vrcholia v poslednom období. Dopad reálneho úsilia spoločnosti zachrániť si holý ľudský život oholil aj životný priestor kultúry, a to bez ohľadu na to, či reprezentuje hodnoty vysokého umenia alebo len lacný bazárový tovar, brak a gýč. Je to možné, že by sa umelci, hoci len na krátku dobu, chceli vrátiť do vnútorného exilu, ale teraz už dobrovoľne? Klasická avantgarda odkazovala ľuďom, aby nevzdali boj za spravodlivosť za žiadnu cenu. Dnešný postmoderný umelec už je komfortnejší a na osudovú otázku len pohodlne mykne plec: „no čo, keď nie, tak sa nedá nič robiť...“ Nuž, akým spôsobom sa dajú zachrániť existujúce „trvalé“ hodnoty a ako ich vieme premietnuť do budúcnosti? Najjednoduchšie by bolo snád' všetko nechať tak, ako to je a prispôbiť sa danej situácii nonšalantne, pričom sa tváriť, že všetko je v najlepšom poriadku. Národná galéria a iné kultúrne inštitúcie by fungovali naďalej, ako keby sa nechumelilo... Galéria by organizovala podľa plánu stále nové a nové výstavy, ale iba za zatvorenými dverami, bez nožnej účasti odbornej verejnosti a vstup pre bežné publikum by bol celkom znemožnený. Predmetný systém je tu kľúčovým momentom, ktorý pretrváva a prežíva svoj naklonovaný nový život, v novej forme, v galérii, ale v skutočnosti zostane stále neviditeľný, pričom jeho zachovanie neprekročí možnosti doterajších materiálnych investícií a vzápätí ani nevyprodukuje žiadny kapitalistický extraprofit. Vlastne by bolo potrebné teraz zmapovať tých možných umelcov, ktorí by boli ochotní prepožičať svoje meno aj za týchto zmenených okolností a participovať v konkrétnej akcii, ale nie so svojou zostatkovou vlašnou tvorbou alebo interpretáciou niekoho či niečoho, ale úprimným a čerstvým prístupom, poskytnutím vlastných možných optimálnych kvalít. Z cynickejšieho aspektu by bolo totiž úplne jedno, kto je ten vyvolený umelec, alebo akej kvality je jeho výtvor, pretože uzavreté artefakty aj tak nikto neuvidí, okrem galerijného šéfa a pomocného personálu, ktorý vybalí a zabalí výstavu. Z tohto hľadiska sa do popredia opäť dostávajú servilní umelci, keďže určujúcou tendenciou bude imitácia vedomia a modelácia pseudo-morálneho poslania v umení. Vďaka zachovaniu systému, aktuálny „záložný umelec“ a vzniknuté, takto legalizované „záložné umenie“ znovu raz budú postavení na dobový piedestál, ale už bez ideologického zaťaženia. Veď kto bude tušiť po sto či dvesto rokoch, akou cestou sa dostal autor a jeho dielo do blízkosti kultúrno-politickej kanoizácie? Smerodajná v tom už nie je ani povestná kvalita umeleckého diela, pretože tá sa dnes už takmer nenosí a keď, tak snád' v relativizovanej podobe, kde prípadná nálepka „mizerného umenia“ by bola len zárukou kvality. V období pandemických podmienok sa mäkký variant avantgardnej tézy Tamása Szentjóbého „Buď zakázaný!“ transformuje v rámci systému záložného umenia so zostatkovou hodnotou na prežitie nasledovne: „Nebuď ani zakázaný, ale zostaň v zálohe!“

Peter Rónai